นวัตกรรม

ชื่อเรื่อง : ปูนแดงแสลงยุง

หน่วยงาน : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

โทรศัพท์ : 044959128 E-mail : seemoom@gmail.com

ผู้จัดทำผลงาน : นายวัชระ เกษทองมา นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ผอ.รพ.สต.สีมุม

หลักการและเหตุผล

โรคไข้เลือดออก (Dengue Fever) เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue Virus) โดยมียุงลายเพศเมียเป็นพาหะนำโรคหลัก มักระบาดหนักในช่วงฤดูฝนเนื่องจากมีน้ำขังซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง โรคนี้สามารถพบได้ในทุกวัยและมีความรุนแรงตั้งแต่ไม่มีอาการ อาการคล้ายไข้หวัด ไปจนถึงขั้นช็อกและเสียชีวิตหากไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที โดยแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายหลักมักเป็นภาชนะน้ำนิ่งและใส ทั้งในและนอกบ้าน ยุงตัวเมียวางไข่ตามขอบภาชนะ ซึ่งไข่จะฟักเป็นลูกน้ำใน 2-3 วัน จุดเสี่ยงสำคัญรอบตัว ได้แก่ ภายในบ้าน ได้แก่ แจกันดอกไม้ จานรองกระถางต้นไม้ ถ้วยรองขาตู้กับข้าว และถาดรองน้ำหลังตู้เย็น ส่วนภายนอกบ้าน ได้แก่ ยางรถยนต์เก่า ขยะหรือเศษภาชนะที่มีน้ำขัง อ่างบัวและรางน้ำฝนที่อุดตัน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขนาดกลาง มีเจ้าหน้าที่ 12 คน มี อสม. 109 คน มีนโยบายในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ จัดการอบรมให้ความรู้กับ อสม. เป็นประจำ ให้ อสม. สำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ทุกๆ วันศุกร์ และลงรายงานในแอปพลิเคชั่นสมาร์ท อสม. ในปัจจุบัน โดยปัจจุบัน ปี พ.ศ.2569 เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 1 ราย จากการลงชุมชนของ อสม. ในการทำลายแหล่งแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายด้วยการใส่ทรายอะเบทในภาชนะที่เสี่ยง แต่ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากมีกลิ่นเหม็นและชาวบ้านกลัวอันตรายจากสารเคมีตกค้างในภาชนะกักเก็บน้ำ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้คณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม ร่วมกับ ชมรมอสม.ตำบลสีมุม ประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ที่สอดรับกับบริบทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม โดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมปูนแดงแสลงยุง ซึ่งใช้สมุนไพรและของที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย ทดแทนการใช้ทรายอะเบทในภาชนะที่เสี่ยง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดจำนวนลูกน้ำยุงลาย โดยประเมินจาก ค่า HI CI ลดลง
2. เพื่อเป็นตัวเลือกนอกเหนือจากทรายอะเบท ในกรณีที่ไม่สามารถใส่ทรายอะเบทได้
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้นวัตกรรมปูนแดงแสลงยุงกำจัดลูกน้ำ เนื่องจากเป็นนวัตกรรมที่ปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการจัดทำนวัตกรรม

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบไปด้วย

1. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม มีทั้งหมด 12 คน
2. อสม. ตำบลสีมุม จำนวน 109 คน

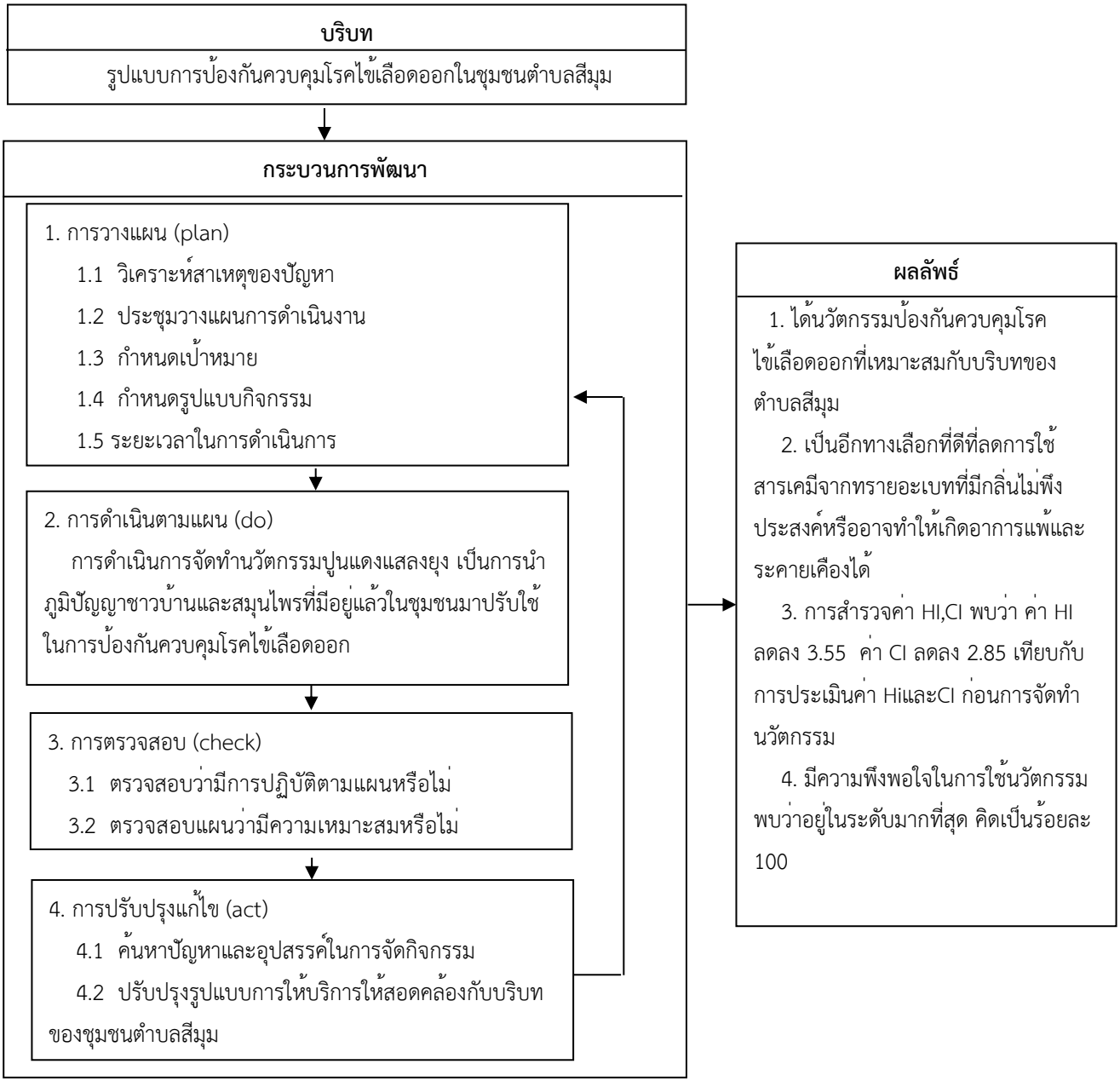
ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินกิจกรรม จำนวน 3 เดือน ตั้งแต่เดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2569

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในการดำเนินการจัดทำนวัตกรรมปูนแดงแสลงยุง ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2569 โดยใช้กระบวนการ PDCA (หมุน2วงรอบ)

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ Paired t-test การใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด ในการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้โปรแกรม spss
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนการดำเนินงานนวัตกรรม

1. ประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขนวัตกรรมให้สมบูรณ์
2. ศึกษาข้อมูลในการคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชนและเหมาะสมกับบริบทของทีมจัดทำ (ปูนแดง ตะไคร้หอม และข่า มีในชุมชน โดยนำมาสับ ผสมน้ำเล็กน้อย และคนเข้ากัน ปั้น ตากแห้ง และห่อผ้าขาว ก่อนนำไปใช้)
3.จัดทำนวัตกรรมปูนแดงแสลงยุง และนำนวัตกรรมแจกจ่ายให้กับ อสม. ใช้ใส่ภาชนะที่เสี่ยงแทนทรายอะเบท โดยใช้กระบวนการ PDCA หมุน 2 วงรอบ ในการปรับปรุงแก้ไขนวัตกรรมให้เหมาะสม
4. ติดตามประเมินผลความพึงพอใจกลุ่มเป้าหมาย หลังจากการใช้นวัตกรรม
5. นำไปเผยแพร่และทดลองใช้กับผู้ที่สนใจใช้ทั้งในตำบลและต่างพื้นที่

งบประมาณที่ใช้ในการจัดทำนวัตกรรม

ในการจัดทำนวัตกรรมชิ้นนี้ไม่ได้ใช้งบประมาณในการจัดทำ เนื่องจากใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่การใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจ หลังการใช้นวัตกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรม Microsoft excel
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการประชุมวางแผนปรับปรุง การดำเนินงาน

ผลของนวัตกรรม

จากการทดลองใช้นวัตกรรม พบว่าในกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 56 คน มีความพึงพอใจ ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากก่อนการใช้นวัตกรรมมีการใช้สารเคมีจากทรายอะเบทที่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์หรืออาจทำให้เกิดอาการแพ้ และระคายเคืองได้ ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการใช้นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้นก่อนการจัดทำนวัตกรรม และหลังการใช้นวัตกรรม พบว่า ใช้เวลา 1 วันลูกน้ำก็จะตาย และพบว่า ค่า HI ลดลง 3.55 ค่า CI ลดลง 2.85 เทียบกับการประเมินค่า HiและCI ก่อนการจัดทำนวัตกรรม ในพื้นที่ ตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้นวัตกรรม

การใช้นวัตกรรมปูนแดงแสลงยุงเป็นทางเลือกที่ดีและเหมาะสมต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพราะใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นมิตรต่อน้ำที่ใช้เป็นการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาปรับใช้ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่เกิดจากยุงลาย วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ทั่วไป ไม่ยุ่งยาก เป็นทางเลือกที่ดีที่ลดการใช้สารเคมีจากทรายอะเบทที่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์หรืออาจทำให้เกิดอาการแพ้ ระคายเคืองได้ และใช้ประกอบการประกวดโครงการสร้างพื้นที่ปลอดลูกน้ำยุงลายและป้องกันโรคไข้เลือดออก ประจำปี 2569 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 (อำเภอขนาดใหญ่)

ข้อเสนอแนะและโอกาสพัฒนา

1. ลองนำสมุนไพรหลายๆชนิดมาปรับใช้เป็นส่วนผสมกับนวัตกรรมเพื่อเป็นทางเลือกในการจัดทำที่เหมาะสม
2. นำนวัตกรรมปูนแดงแสลงยุงไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ

บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งบัว , (ม.ป.ป.). นวัตกรรม “ใบกะเพราปูนแดง”. https://www.thungbua.go.th/post/000000143-67783bd6b2596031a43503209c97aacb.pdf.

รัชนีกร คัชมาและคณะ, (2563). ผลของการใช้ปูนแดงในการควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลาย. วารสารวิชาการ สคร 9, 26(1), 5-6.เอกซ์ต้าพลัส.(2564). **ยาและอาหารเสริม:ใช้ยาอย่างไรให้ถูกต้องและปลอดภัย.**ค้นหาวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2566.

รูปภาพนวัตกรรม

ผู้ประสานงาน : นายวัชระ เกษทองมา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสีมุม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โทรศัพท์ : 0931424292 E-mail : tottiteimtem@gmail.com